

Asia: VN/10378/2019

Lausuntopyyntö henkilötunnuksen uudistamista pohtineen työryhmän loppuraportista

Lausunnonantajan huomiot ehdotuksen vaikutuksista oman organisaation näkökulmasta

Toimintatapoihin liittyvät suorat ja epäsuorat vaikutukset

Henkilön tunnistus- ja yksilöintiprosessin muutokset sekä erot Suomen kansalaiselle ja ulkomaalaiselle niin opiskelijoilla kuin tutkijoilla ja henkilökunnalla.

Rajapintoihin liittyvät muutokset ja uusimiset, koska tunniste ja siihen liittyvät henkilötiedot siirretään järjestelmissä erikseen => tietojen yhdistäminen. Organisaatioiden välisten tietojen jakaminen ja yhdistäminen on monimutkaisempaa jatkossa.

Yhdelle henkilölle voi muodostua useampi henkilön yksilöivä tunniste HYT, kun tunnistuksessa ei saada yksilöityä henkilöä samaksi mm. nimen kirjoitusasun eroavaisuuden vuoksi. Tämä lisää uusia prosesseja kaksoisHYTin poistamiseksi eri organisaatioissa.

Historiadatan käsittely vaatii jatkossa eri tunnisteiden hyödyntämistä.

Uudistuksia suunniteltaessa olisi huomattava, että tietojen yhdistelyn olisi oltava mahdollista, paitsi nykyjärjestelmien välillä, myös niin että nykytietoja yhdistetään vanhempiin ja jo arkistoituihin tietoihin. Tätä varten suositeltavia ovat sellaiset ratkaisut, joissa sekä nykyistä että uutta henkilötunnusta käytetään toistaiseksi rinnakkain, kunnes nykytunnuksella identifioituja henkilöitä ei enää ole järjestelmissä. Aikaisemmin tutkimusta varten on valikoitu tie-toa säilytettäväksi syntymäajan perusteella. Niin sanotussa syntymäpäiväotannassa on säilytetty eri järjestelmistä kuukausittain 8., 18. ja 28. päivä syntyneiden henkilöiden tiedot, jolloin tietojen yhdistäminen on ollut valikoinnista huolimatta mahdollista. Tämän menetelmän käyttö on tietävästi vähentynyt,

mutta sitä mahdollisesti vielä jossain sovelletaan. Syntymäaika on joka tapauksessa tärkeä henkilöä kontekstualisoiva tieto, joka on syytä säilyttää järjestelmissä, vaikka sitä ei enää tunnuksen osana käytetäkään.

Arvioidut kustannusvaikutukset

Tietojärjestelmien ja rajapintojen suorat kustannukset arvioidaan yli 500 000 euroksi. Raportointi ja raportointijärjestelmien muutoksien aiheuttamia kustannuksia on mahdoton tässä vaiheessa arvioida.

Muutos työhön tarvitaan myös merkittävä määrä korkeakoulun henkilöresursseja prosessien ja ohjeistuksen muutoksiin. Hetu-uudistuksen yhteydessä tulee huomioida eurooppalaisen Eidas standardin vaatimukset henkilön tunnistamiselle.

Korkeakoulukohtaisilta muutoksilta ei vältytä, vaikka moni asia voidaan tehdä kansallisen tason muutoksina.

Muut vaikutukset

Uudistuksella tulisi olla suora yhteys Euroopan unionin tasoiseen henkilön yksilöintitunnisteen kehittämistyöhön (esim. European Social Security Number). Pelkästään teknisluonteista uudistusta – ensin kansallisesta tahtotilasta johtuvaa ja myöhemmin yhteisön tahtotilasta johtuvaa – halutaan välttää turhana muutoksista aiheutuvien kustannusten vuoksi.

Esitetyn muutoksen vaikutus mm. kustannukset ovat valtavat suhteessa siitä saataviin etuihin. Mielestämme se voitaisiin toteuttaa edullisemmin riippuen siitä mitä tällä uudistuksella tavoitellaan (esim. sukupuolineutraalisuus).

On ymmärrettävää, että henkilötunnusta halutaan uudistaa suuntaan, jossa se kertoo kantajastaan vähemmän. On myös ymmärrettävää, että mahdollisuuksia käyttää tunnusta tietojen yhdistelyyn halutaan rajoittaa. Samanaikaisesti olisi kuitenkin muistettava, että eri lähteissä samaa henkilöä koskevien tietojen yhdistäminen on tieteellisen tutkimuksen perusedellytys. Ilman sitä ei voida ei tarkastella eri toimien ja tapahtumien yhteisvaikutusta yksilötasolla vaan käytettävissä on ainoastaan tilastollista dataa eri ilmiöiden yleisyydestä yhteiskunnassa.

Lääkinnälliset- ja tutkimuslaitteet, joihin on sisällytetty nykymuotoinen henkilötunnus muuttaminen saattaa olla erittäin kallista tai jopa mahdotonta sekä vaatii laitteiden uusimisen.

Aikataulu ja siirtymäajat

Huomioiden muutoksen aiheuttama järjestelmäkehitys ja testaustarve sekä käytössä olevat resurssit, siirtymäaika on liian lyhyt ja näin muutoksen toteutuminen annetussa ajassa tulisi olemaan erittäin haastavaa.

Muutos vaatii koordinoitua muiden alan toimijoiden ja viranomaisten kesken ja muutokset voidaan ottaa käyttöön vain ajankohtana, joka ei häiritse normaalia toimintaa. Korkeakouluissa tämä tarkoittaa käytännössä kesäaikaa eli viimeistään 2026.

Siirtymäaika tarkoittaa käytännössä vain uuden muotoisen tunnisteiden käyttöönottoa, tämän jälkeen tunnisteita käytetään rinnan käytännössä ikuisesti erityisesti vanhojen tutkimusmateriaalien ja pitkäkestoisten tutkimusten osalta.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunnonantajat ovat Tampereen yliopistolta IT-arkkitehti Pauli Borodulin, IT-arkkitehti Hilka Kankaanpää, IT-arkkitehti Jukka Lehtimäki, IT-arkkitehti Päivi Lignell ja tietoturvapääällikkö Juha Malmivaara sekä ICT tiedekunta.

Törmälä Marjut
Tampereen yliopisto